

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

„Összetört, elhagyott, meghalt...”

Kiállítás a holokauszt
operaházi áldozatainak emlékére

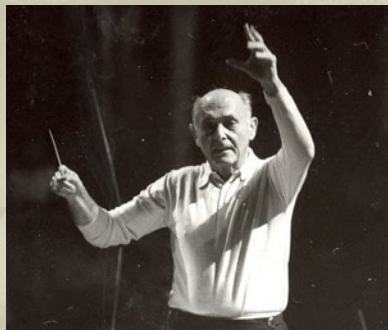
„ÖSSZETÖRT, ELHAGYOTT, MEGHALT...” – ezekkel a szavakkal emlékezik vissza kudarcos szerelmeire az 1939-ben a magyar színpadokról is leparancsolt Jacques Offenbach operájának költője, Hoffmann. A sors vagy a történelem ugyanezt a három utat tartogatta a vészkorszakban a Magyar Királyi Operaház zsidó származású művészei és egyéb dolgozói számára. Egy részük elpusztult a lágerekben vagy a munkaszolgálat alatt, sokan kényszerültek örökre elhagyni az Operaházat és gyakran szülőhazájukat is, de mindannyian megtörtek, lelkükön életük végéig nyomot hagyott a világháború utáni megaláztatásokkal, nélkülözéssel, meneküléssel és bujkálással teli embertelen időszak.

Kideríthetetlen – és nem is lenne ildomos listát készíteni arról –, hogy az állami dalszínháznak 1884-as megnyitása óta pontosan hány izraelita érintettségű tagja volt. E névsor hiányában nagyon nehezen kutatható mindazok sorsa, akik közvetlenül vagy közvetve érintettek voltak a vészkorszak rémtetteiben. Igen széles lenne a spektrum, hiszen beletartozna Fuchs Rózsi, az évtizedek óta nyugdíjban lévő asszimilálódott balerina, Walter Rózsi, a makulátlan származású szoprán-primadonna, aki zsidó férjét és félárja kislányát mentette, de számos olyan későbbi művész is, akik fiatalon élték túl a világháborút, és csak 1945 után lettek az Operaház tagjai.

BÁRSONY DÓRA CARMEN SZEREPÉBEN

SOLTI GYÖRGY 1985-BEN AZ OPERAHÁZBAN PRÓBÁL

BRÜCKNER ANNA TRANSPORTKÁRTYÁJA BERGEN-BELSENBE
(FORRÁSA: YAD VASHEM ARCHIVUM)

Date	22.12.90/wi-I	De No.	131 753	Ung-Jidán
Name	B R Ü C K N E R	Anna		File
BD	1.11.10	BP	Budapest	Nat
Next of Kin				
Source of Information	on	Orig.	Dechaw	Entry Register
Last kn	Location			Date
CC	Dechaw	Att.	26.11.44	from
Transf. on		to		Sípo Budapest
Died on		in		
Cause of death				
Buried on		in		
Grave				D. C. No.
Remarks				

A kiállítás elsődleges célja emléket állítani az Operaház meghurcolt munkatársainak, emellett megpróbálja bemutatni az egyedi sorsokat a történelem viharában. A kutatást nehezítette, hogy az események óta közel nyolcvan év telt el, így az elszenvedők közül már senki sincs életben. Az egykori túlélők és generációjuk számára a II. világháború utáni években-évtizedekben szinte természetes reakció volt az elhallgatás, a történetek ki nem beszélése. A szájhagyomány hiánya mellett művészeinkről személyes feljegyzések, visszaemlékezések is alig maradtak ránk. Mindez különösen igaz a legembertelenebb időszak, a német megszállás utáni majdnem egy évre.

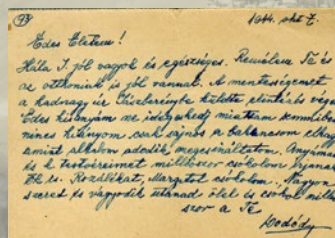
AZ OPERAHÁZ ZENEKARA 1934-BEN

IFI. NEY DÁVID UTOLSÓ ISMERT TÁBORI
LEVELEZŐLAPJA FELESÉGE, DARVAS IBOLYA RÉSZÉRE

NEY DÁVID ÉS DARVAS IBOLYA ESKÜVŐI KÉPE

Személyes „élmények” és az Operaházra specializálódott szakirodalom híján maradtak a különféle gyűjtemények és digitális archívumok mélyén lappangó száraz adatmorsák. Ezeket próbáltuk meg legjobb tudásunk szerint láncra fűzni, hogy minél mélyebb és hűbb képet rajzoljunk fel egykori kollégáinkról.

Az anyag bemutatásának különlegességét adja a helyszín: az Operaház pince-labirintusának egy olyan szakasza, ahol egykori kollégáink bujkáltak és éltek Budapest ostroma alatt. Miután 1944. december 23-án egy *Szöktetés a szerájból*-előadást követően hónapokra elhallgattak a műzsák, a pesti Operaház pincéje „történelmi szerephez” jutott. Amíg Sámly Zoltán igazgató utasítására néhány nyilas érzelmű dolgozó felpakolta az úgynevezett kultúrvonatra a színház jelmez-, kotta- és hangszerállományát, addig a társulat jelentős hányada a fokozódó bombázások elől (gyakran családotól) az Operaház alatt keresett menedéket.

A folyamatosan érkező menekültek közül a legnagyobb név Kodály Zoltáné volt, aki felesége, a származása miatt bujkálásra kényszerített Emma asszony miatt is kényelmetlenül érezhette magát ebben a közegben. Nem sokkal korábban, 1942 decemberében a világhírű zeneszerző hatvanadik születésnapját különleges gálával ünnepelte az Operaház. Akkor még senki sem sejtette, hogy alig három évvel később ezeknek a falaknak talán az életét is köszönheti majd Kodály, aki a lehetőségekhez képest elzárkózva élt a pincében lévő statisztaöltöző függönnyel elválasztott sarkában, és a *Missa brevis*t komponálta.

AZ OPERAHÁZ ÉPÜLETE 1945-BEN

„Összetört, elhagyott, meghalt...”

Kiállítás a holokauszt
operaházi áldozatainak emlékére

KURÁTOR
KARCZAG MÁRTON

ÖTLETGAZDA ÉS ALAPKUTATÁS
GÁBOR SYLVIE

GRAFIKA
MÁTAI ÉS VÉGH KREATÍV MŰHELY

PRIVÁT TÚRÁK ÉS TOVÁBBI INFORMÁCIÓ: tour@opera.hu

www.opera.hu